

УДК 792. 07

I. O. КУСЯК

**ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИДАТНОГО УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРАЛЬНОГО
ДІЯЧА А. В. БОБРОВСЬКОГО**

У статті розглядається життєвий і творчий шлях видатного українського театрального митця Анатолія Вікторовича Бобровського, його становлення та творчі здобутки, вагомість внеску в розвиток та пропаганду українського театрального мистецтва.

Ключові слова: Анатолій Вікторович Бобровський, театральне мистецтво, актор, режисер, педагог.

I. O. КУСЯК

**ТВОРЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ВЫДАЮЩЕГОСЯ УКРАИНСКОГО
ТЕАТРАЛЬНОГО ДЕЯТЕЛЯ А. В. БОБРОВСКОГО**

В статье рассматривается жизненный и творческий путь выдающегося украинского театрального деятеля Анатолия Викторовича Бобровского, его становление и творческие достижения, весомость вклада в развитие и пропаганду украинского театрального искусства.

Ключевые слова: Анатолий Викторович Бобровский, театральное искусство, актер, режиссер, педагог.

I. O. KUSIAK

**CREATIVE WORK OF THE FAMOUS UKRAINIAN THEATRICAL FIGURE
A. V. BOBROWSKI**

The article deals with the life and career of the famous Ukrainian theater artist Anatoly Viktorovich Bobrowski, his formation and creative achievements, the significance of the contribution to the development and promotion of Ukrainian theater

Key words: A. V. Bobrowski, dramatic art, actor, producer, teacher.

*Я живу на сцені,
тут моя домівка, тут моє життя.
А. В. Бобровський*

В період сучасного відродження національної культури та історичної справедливості, активних духовних і мистецьких пошуків, докорінних змін у всіх сферах життя виникають потреби у переосмисленні національних, моральних, гуманістичних цінностей українського народу. Під впливом масового наступу зарубіжної низькопробної, сурогатної поп-культури доцільно в подальшому працювати над збереженням та розвитком вітчизняного театрального мистецтва, що слугуватиме у майбутньому основою у вихованні творчої молоді та формуватиме національну ідею. В історії української культури є чимало нез'ясованого, невивченого, маловідомого, з тих чи інших причин вилученого з мистецького й наукового обігу.

Тому особливо актуальним стає дослідження життя й творчості вітчизняних театральних діячів, які відіграли важливу роль у збереженні, розвитку та пропаганді українського театрального мистецтва. У статті розглядатиметься творча постать заслуженого артиста України, режисера, кіноактора та педагога Анатолія Вікторовича Бобровського. Митець плідно працював, відображаючи у своїй різножанровій мистецькій діяльності історичні

події та актуальне сьогодення, проблемне й суперечливе. Творчість Анатолія Бобровського, яскравого представника української театральної школи, становить важливий етап на шляху розвитку вітчизняного театального мистецтва. Проте доробок талановитого актора та режисера відомий набагато менше, ніж він того заслуговує. Творча спадщина А.Бобровського все ще залишається маловивченою сторінкою в історії вітчизняного театру.

Мета статті – розглянути та висвітлити життєвий і творчий шлях заслуженого артиста України А. В. Бобровського, його становлення та творчі здобутки, проаналізувати три етапи сценічної діяльності видатного митця: акторський, режисерський та педагогічний.

Анатолій Бобровський був не просто гарною людиною, а справжнім лицарем у житті, благородним чоловіком, що жив роботою, ніколи не скаржився, усі удари долі приймав по чоловічому, мужньо. Щось у ньому було від Дон Кіхота, щось від Миколи Островського, щось по краплі від усіх його чистих і благородних героїв. Як каже його близький друг, головний художник Тернопільського академічного драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка, заслужений діяч мистецтв України Казимир Сікорський: «Такими людьми Господь не розкидається і рідко посилає на землю» [12]. Народний артист України, професор В'ячеслав Хім'як сказав: «Коли відходять у вічність такі люди, як Анатолій Вікторович Бобровський, надовго залишається біль утрати, дуже довго відчувається пустота, адже він був тим повітрям у театрі, камертоном добропорядності, чесності, шляхетності [7]. Народний артист України Мирослав Коцюлим стверджував: «У час комерціалізації та духовного занепаду Анатолій Вікторович зі своїми принципами честі, скромності і жертвним служінням обраній справі був святим чоловіком на грішній землі» [9]. Колишній художній керівник Тернопільського академічного драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка Михайло Форгель жалкував, що з таким талантом і такою характерною зовнішністю А. Бобровський міг стати українським Жаном Габеном [9]. Та мало відомо, що митець мав певні проблеми з тогочасним режимом, тому кінематограф не завжди хотів «помічати» та запрошувати майстра на зйомки. Проте Анатолій Вікторович ніколи не нарікав, не ставив матеріальні блага як основу життя, він плідно працював, не афішуючи, як це зараз стало модно, а вкладаючи все своє єство у театр, який для нього завжди був храмом.

Народився А. В. Бобровський 6 травня 1935 р. у с. Лісники Києво-Святошинського району Київської області. У чотири роки Анатолій полюбив дядькову гру на баяні і кожного дня ходив кілька кілометрів через ліс, не зважаючи на страх, щоб послухати музику. Таким чином уже тоді зародилася любов до мистецтва [8]. Навчаючись у школі, Анатолій Бобровський оволодів нотною грамотою, грав на різних музичних інструментах, багато читав, гарно співав. У родині дуже любили ходити в кіно. Особливо Анатолію подобалася переконлива гра акторів у фільмі «Чапаєв». Героями покоління 40-50-х були Овод, Павка Корчагін. Однак митець вже з підліткового віку почав захоплюватися психологізмом в образі героя, манерою спілкування, мотивацією вчинків. Згодом вміння поєднати в цілісний ансамбль героїв різножанрових, непередбачуваних, характерних дуже допомогло Анатолію Вікторовичу в роботі, особливо в режисурі [6]. Після семирічної школи родичі вирішили віддати Анатолія в суднобудівний технікум, але там, випадково почувши на імпровізованому дитячому «концерті», як він прекрасно співає, порадили вступати в консерваторію, до якої митець все ж таки не потрапив, а вступив у Київський театральний інститут ім. І. Карпенка-Карого, клас професора В. О. Неллі (він тоді набрав перший український курс) [14].

У студентські роки митця охрестили Дон Кіхотом не тільки за зовнішніми ознаками, тому що був високим і худим, а за надзвичайно емоційний, вразливий, благородний та делікатний характер. Він завжди ставав на захист правди та честі. З 1957 року почав працювати актором, а з 1970 року і режисером у Тернопільському музично-драматичному театрі ім. Т. Г. Шевченка, якому прослужив практично все своє життя. У 1973–1974 рр. працював режисером Хмельницького музично-драматичного театру. З 1963 по 1969 рр. викладав у Тербовлянському культурно-освітньому училищі, а з 1994 по 2005 рр. – в Тернопільському музичному училищі ім. С. Крушельницької.

Творчу діяльність Анатолія Вікторовича можна поділити на три етапи. Перший – акторський. Доля нагородила А.Бобровського величезним даром лицедіяти. Митець підходив до вирішення сценічних образів професійно, знаходив точні засоби виразності, створював

яскраві характери. Навіть в епізодичних ролях завдяки внутрішньому багатству і шаленій енергетиці, надовго запам'ятовувався глядачеві.

Талант та своєрідна акторська зовнішність Анатолія Вікторовича дозволяли йому виконувати героїко-драматичні та характерні ролі, героїв світової та сучасної драматургії, всі, як правило, були просякнуті благородними і чистими ідеалами. За свою творчу діяльність Анатолій Бобровський зіграв на сцені багато яскравих ролей: Командор («Камінний господар» Л. Українки), Андронатті та Івоніка («В неділю рано зілля копала» і «Земля» за О. Кобилянською), Заброта («Незабутнє» за О. Довженком), Северин («Дівчина з легенди» Л. Забашти), польський гетьман Жолкевський («Наливайко» за І. Ле), Шамшон («Тигр і гієна», Ш. Петефі), Карась («Запорожець за Дунаєм» Гулака-Артемовського), блискуче зіграв дядька Лева та мудрого Старця («Лісова пісня», «Ціною крові» Лесі Українки). Загалом митець зіграв понад сто п'ятдесят ролей [15, с. 108].

Один з найулюбленіших образів для Анатолія Вікторовича – Іван Франко у виставі «Я бачив дивний сон», котра була поставлена за Сергієм Калиною на основі листів за драмою З. Новіцької [6], а також роль полковника Шабера у кінофільмі «Полковник Шабер» за повістю Оноре де Бальзака. Митець створив переконливий образ хороброго і чесного полковника. Як сам Анатолій Вікторович пізніше сказав: «До такої ролі я йшов все своє життя» [2].

Другий етап творчості А. Бобровського – режисерський.

Митець творив на сцені просторово-часову гармонію, що об'єднувала драматичний твір, акторів та глядачів, дбав про наскрізну лінію, розвиток конфлікту, розкриття ідеї твору, щоб змусити публіку «думати і страждати». Він завжди ґрунтовно підходив до вирішення складного драматургічного матеріалу, терпеливо працював з акторами над втіленням правдивих сценічних образів, ніколи не підвищував голосу і нікого не ображав. Не раз засиджувався зі своїми колегами до пізньої ночі, шукаючи точне, найправдивіше сценічне вирішення вистави.

Режисерська діяльність Анатолія Вікторовича поєднувала традицію і новаторство, відзначалась творчим використанням досвіду корифеїв українського театру та європейської постановочної культури, ненавидів комерціалізацію театру, не сприймав так званий «касовий репертуар».

Першою виставою митця була «Вдови» І. Річачи, яку він присвятив своїй мамі, яка у 28 років стала вдовою. Спектакль мав великий успіх і пройшов п'ятсот раз [14]. Одразу після неї режисер поставив виставу «Шлях до сина» О. Корнієнка, яка була пронизана темою війни і жертвності. А. Бобровський казав: «Я близько взяв її до серця і присвятив загиблomu батькові» [3]. Спектакль мав широкий резонанс на всю Україну. Пізніше були поставлені вистави «Дикий ангел» О. Коломійця, яку визнали прем'єрою року [1], «Наталка Полтавка» І. Котляревського, «Мартина Боруля» І. Карпенка-Карого, «Грушенька» І. Штока, «Кар'єра Артуро Уї» Б. Брехта, яка в театральних колах і в пресі гаряче обговорювалася і довго не сходила зі сцени Тернопільського драматичного театру [4], «Привиди» Г. Ібсена, «Данило Галицький» А. Хижняка, оперета «Циганський барон» Й. Штрауса, «Поріг» О. Дударєва та ще багато інших, понад півсотні, чудових, самобутніх робіт. Вражає надзвичайна насиченість і різноаспектність надбань режисера Бобровського. Поряд з високою інтелектуальністю, витонченістю йому була притаманна ще й душевна щирість, чистота емоцій, досконале художнє відтворення душевного світу. Майстер сцени був носієм глибоких національних та класико-романтичних традицій української театру. У його творчості органічно синтезуються національні та європейські здобутки. Ряд вистав А. Бобровського увійшли в золотий фонд Тернопільського академічного драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка і зробили вагомий внесок в історію театрального мистецтва України.

Третій етап творчості митця – педагогічний. Анатолій Бобровський виховав не одне покоління акторів. Він був мудрим, терпеливим, люблячим вчителем. Щирість його душі притягувала і захоплювала. Характер А. Бобровського можна визначити як інтровертний, тобто заглиблений у свій внутрішній світ; митець глибоко переживав душею всі події. За своєю суттю Анатолій Вікторович був м'якою, інтелігентною, не схильною до конфліктів людиною. Але в мистецтві він непохитно дотримувався високих класичних принципів і сміливо їх захищав.

Головними психологічними рисами А. Бобровського були: негаласливий патріотизм, невичерпна любов до рідної землі, мистецтва, поетично-творче світосприйняття, шляхетність, волелюбність, працьовитість, скромність, чесність, порядність, принциповість. Його любили та поважали колеги, учні, глядачі. Шлях майстра не був легким, проте він залишився вільнодумним українським патріотом, який завжди вболівав за долю свого народу, збереження рідної мови, духовної культури нації.

Отже, митець А. В. Бобровський відзначився різнобарвністю, внутрішньою експресією, широчерпністю й безпосередністю, умінням розкрити у сценічних образах найпотаємніші думки та переживання людини, вимогливістю до себе й високим професіоналізмом. У своїй творчості пропагував класичні ідеали, показав приклад служіння високому мистецтву, зробив вагомий внесок у становлення та розвиток сучасного українського театрального мистецтва. Проте до цього часу немає монографічної праці, у якій би ґрунтовно досліджувався життєвий і творчий шлях талановитого митця, заслуженого артиста України, режисера, педагога А. В. Бобровського.

ЛІТЕРАТУРА

1. Астаф'єв О. Монолог правди: [«Дикий Ангел» О. Коломійця] / О. Астаф'єв // Вільне життя. – 1979. – 6 лютого.
2. Бобровський А. Роль, до якої я йшов усе життя / А. Бобровський // Тернопіль вечірній. – 1993. – 3 липня. – С. 8.
3. Бобровський А. «Шлях до сина» О. Корнієнка: [Режисер про свою виставу] / А. Бобровський // Ровесник. – 1970. – 27 жовтня.
4. Завалков С. [«Кар'єра Артуро Уї» Б. Брехта] / С. Завалков // Вільне життя. – 1975. – 14 лютого.
5. Корнієнко О. З. Тернопільський театр ім. Т. Г. Шевченка / О. З. Корнієнко. – К.: Мистецтво, 1980. – 102 с.
6. Лохминська С. Анатолій Боровський Правда мистецтва має йти з правдою життя / С. Лохминська // Місто. – 2005. – 27 липня. – С. 10.
7. Подкович М. Рік без нього... Спомин / М. Подкович // Вільне життя. – 2006. – 28 жовтня. – С. 4.
8. Приходько Л. Мить, вимріяна з дитинства: Творчий портрет заслуженого артиста УРСР А. Бобровського / Л. Приходько // Вільне життя. – 1972. – 27 лютого.
9. Садовська Г. Інколи святі ще приходять на землю / Г. Садовська // Вільне життя. – 2006. – 12 серпня.
10. Садовська Г. Остання роль, останні оплески / Г. Садовська // Вільне життя. – 2005. – 6 серпня. – С. 6.
11. Садовська Г. Три дороги А. Бобровського / Г. Садовська // Вільне життя. – 2005. – 7 травня.
12. Сікорський К. З відпустки не повернувся / К. Сікорський // Вільне життя. – 2008. – 8 серпня.
13. Собуцька В. Камертон високої духовності / В. Собуцька // Свобода. – 1995. – 26 травня.
14. Собуцька В. У «пастці» творчості-солодкій і гіркій / В. Собуцька // Свобода – 2005. – 7 травня.
15. Театральна Тернопільщина: бібліографічний покажчик / Уклад.: П. К. Медведик, В. Я. Миськів, Н. К. Іванко. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2001. – 264 с.